

INVESTMENT CLIMATE

Doing Business, investicije, radna mjesta

Decembar 2013. godine

Šta se mjeri *Doing Business* istraživanjem?

Indikatori *Doing Business*-a:

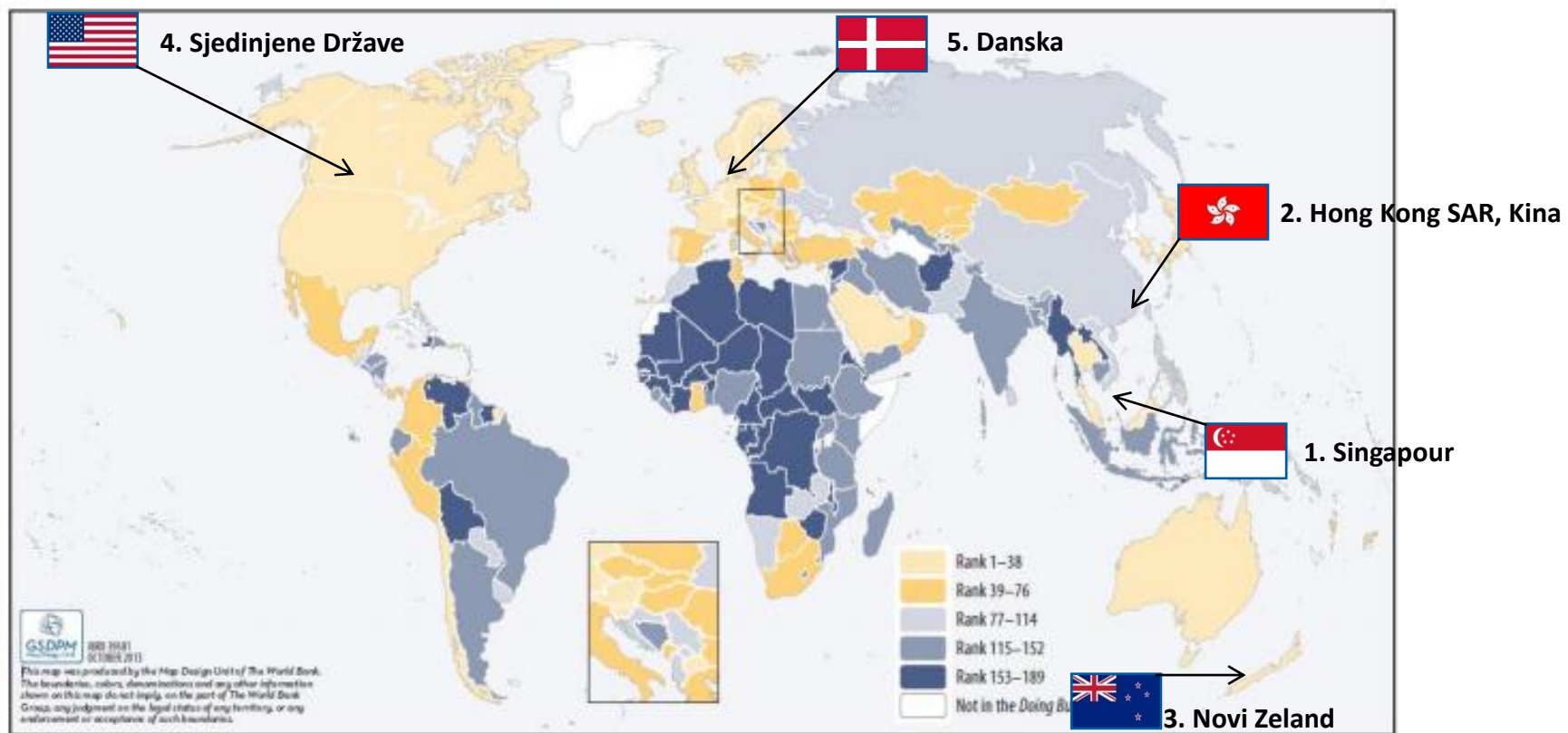
- ✓ Fokusirani na regulativu koja je relevantna za razvojni ciklus malih i srednjih preduzeća.
- ✓ Bazirani na standardizovanim scenarijima i primjerima.
- ✓ Mjere situaciju u gradu sa najviše stanovnika u državi.
- ✓ Fokusirani samo na formalni sektor (ne uključuje se siva ekonomija).

NE MJERE sve aspekte poslovnog okruženja, tipa makroekonomska stabilnost, korupcija, radno-pravne odnose, blizinu tržišta, inspekcije, razne druge dozvole koje firme trebaju.

Doing Business metodologije

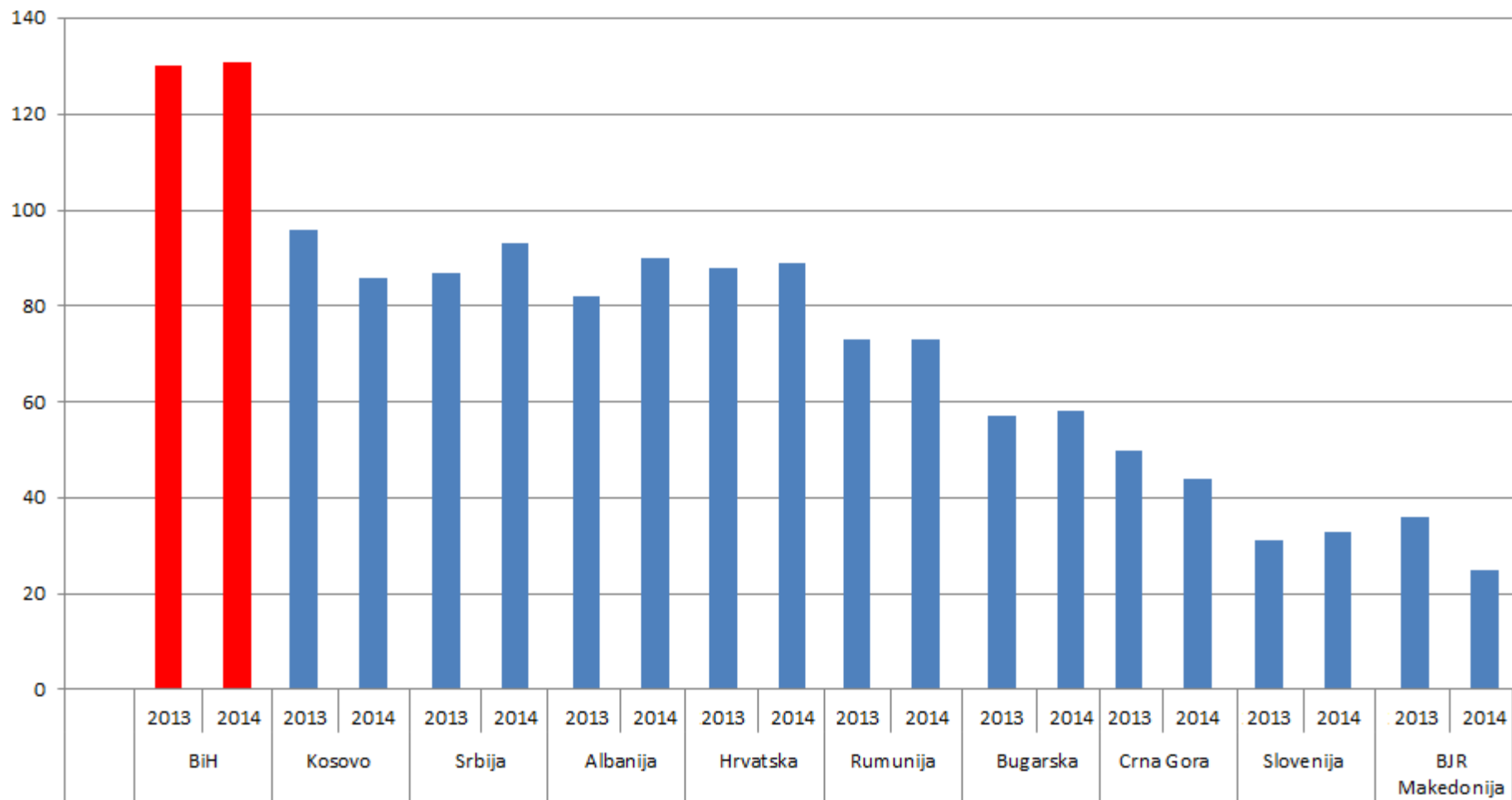
- **10 indikatora** koji se pojedinačno mjere na osnovu tri glavna kriterija:
 - a. dužina procesa
 - b. broj postupaka
 - c. cijena postupka
- Kompozitni indikator određuje mjesto zemlje na konačnoj ljestvici
- Svaki indikator se radi na osnovu studije slučaja, unaprijed dogovorenih vrijednosti o veličini preduzeća, godišnjem prometu, lokaciji, broju zaposlenih
- **Transparentan proces** koji koristi tačne informacije o tome što zakoni i propisi nalažu, dopuštajući više interakcije s lokalnim ispitanicima kako bi se pojasnila eventualna pogrešna tumačenja pitanja
- Doing Business nije statističko istraživanje, tekstovi relevantnih zakona i propisa se prikupljaju i **odgovori se provjeravaju kontinuirano**

Globalna mapa Doing Business-a

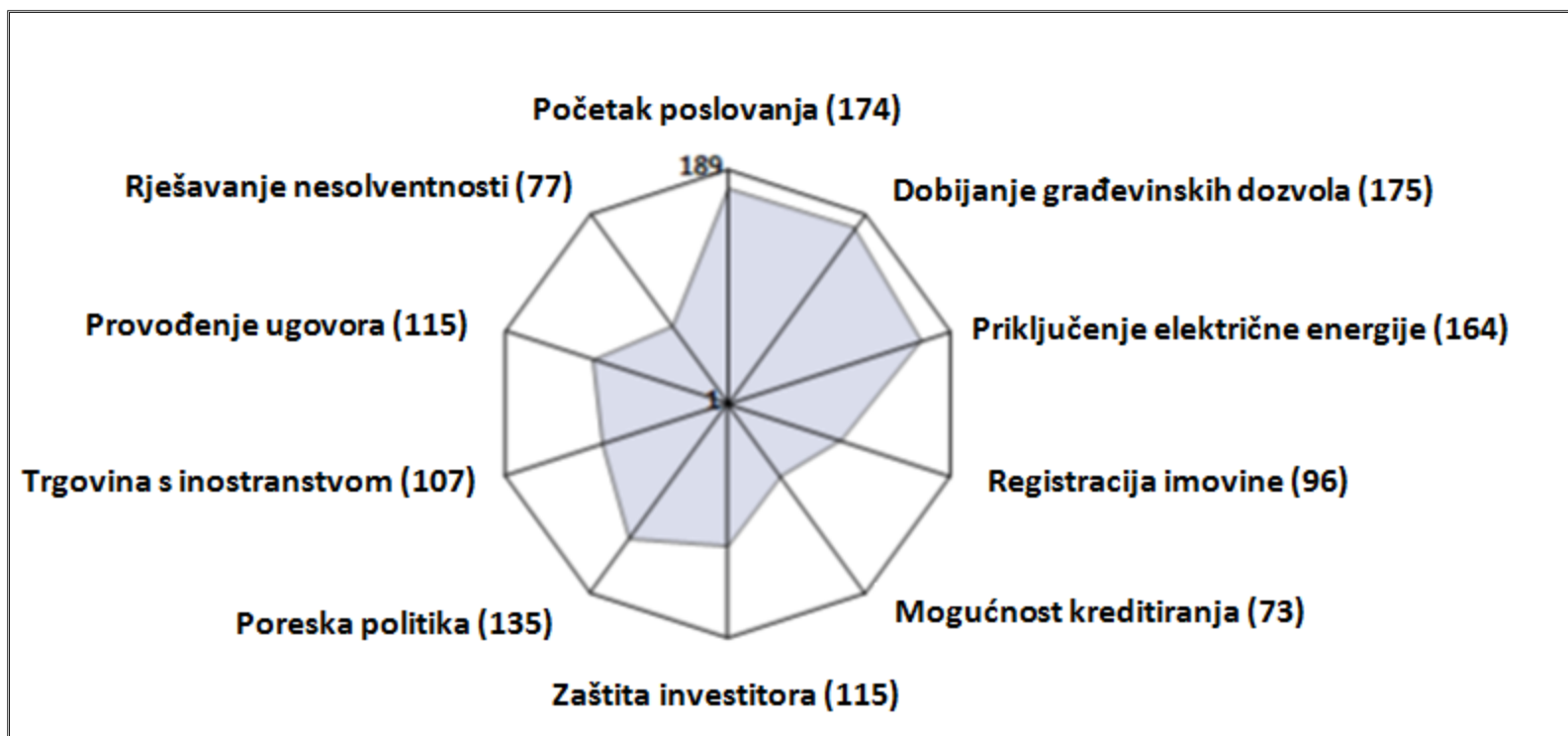

Izvor: Doing Business 2014, Ekonomski profil – Bosna i Hercegovina

Regionalno rangiranje po lakoći poslovanja 2013-2014

Bosna i Hercegovina i Doing Bussiness

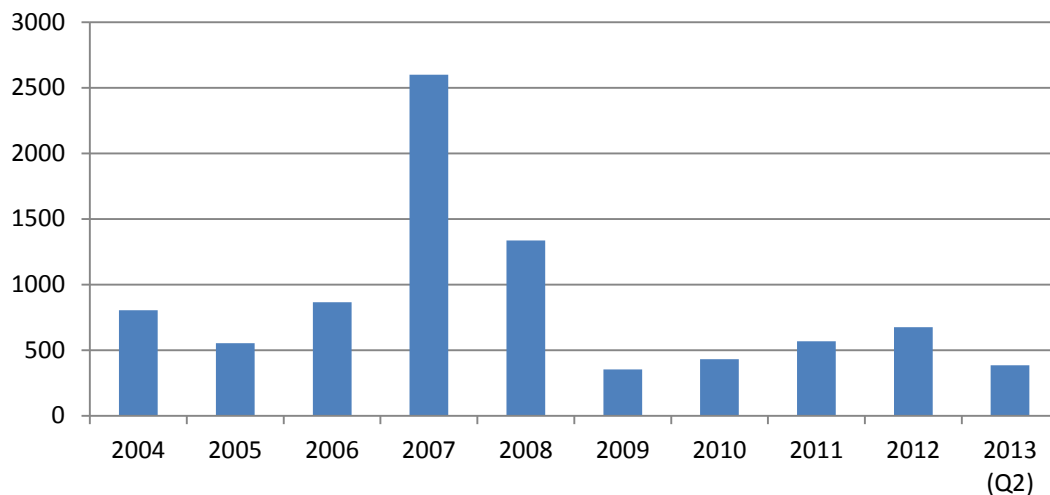
Izvor: Doing Business 2014, Ekonomski profil – Bosna i Hercegovina

Racionalizacijom do “pametne” regulative i privlačenja investicija u privatni sektor

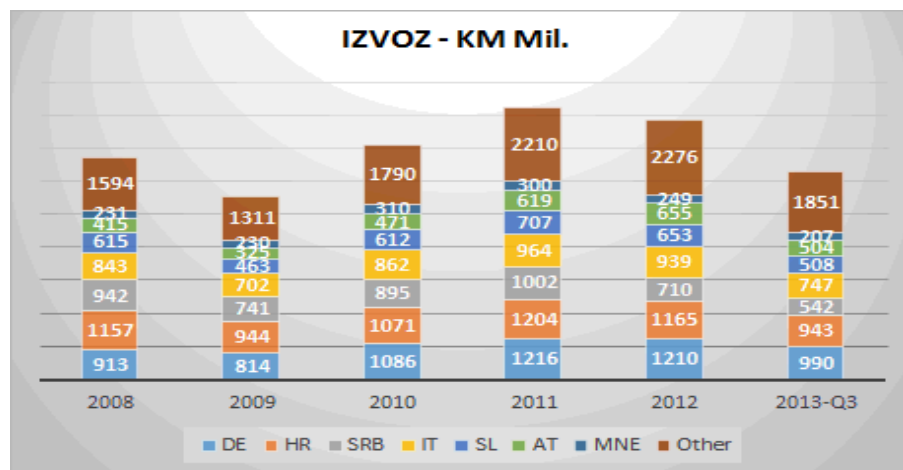
- **“Pametna” (bolja) regulativa** je naročito važna u EU od 2010. godine, kada je Europska komisija (EC) odlučno stala na stanovište da osigura kvalitet regulacije
- **Ključni principi:**
 - a) Transparentnost informacija o potrebnim dozvolama i licencama
 - b) On-line pristup za javnost
 - c) Ukidanje preklapanja nadležnosti i jasne smjernice šta investitorima treba
- **Racionalizacija kroz:**
 - a) Smanjenje nepotrebnih administrativnih opterećenja za privredu na svim nivoima vlasti
 - b) Transparentniji i pojednostavljen proces privlačenja investicija i podsticaja
- Kako znati gdje stati sa racionalizacijom? Slučaj Gruzije

Konkurentnost bazirana na povećanju direktnih stranih ulaganja (DSU) i rastu izvoza – dokazana korelacija

Tokovi DSU u Bosni i Hercegovini u periodu 2004 – 2013. godine, u mil. KM

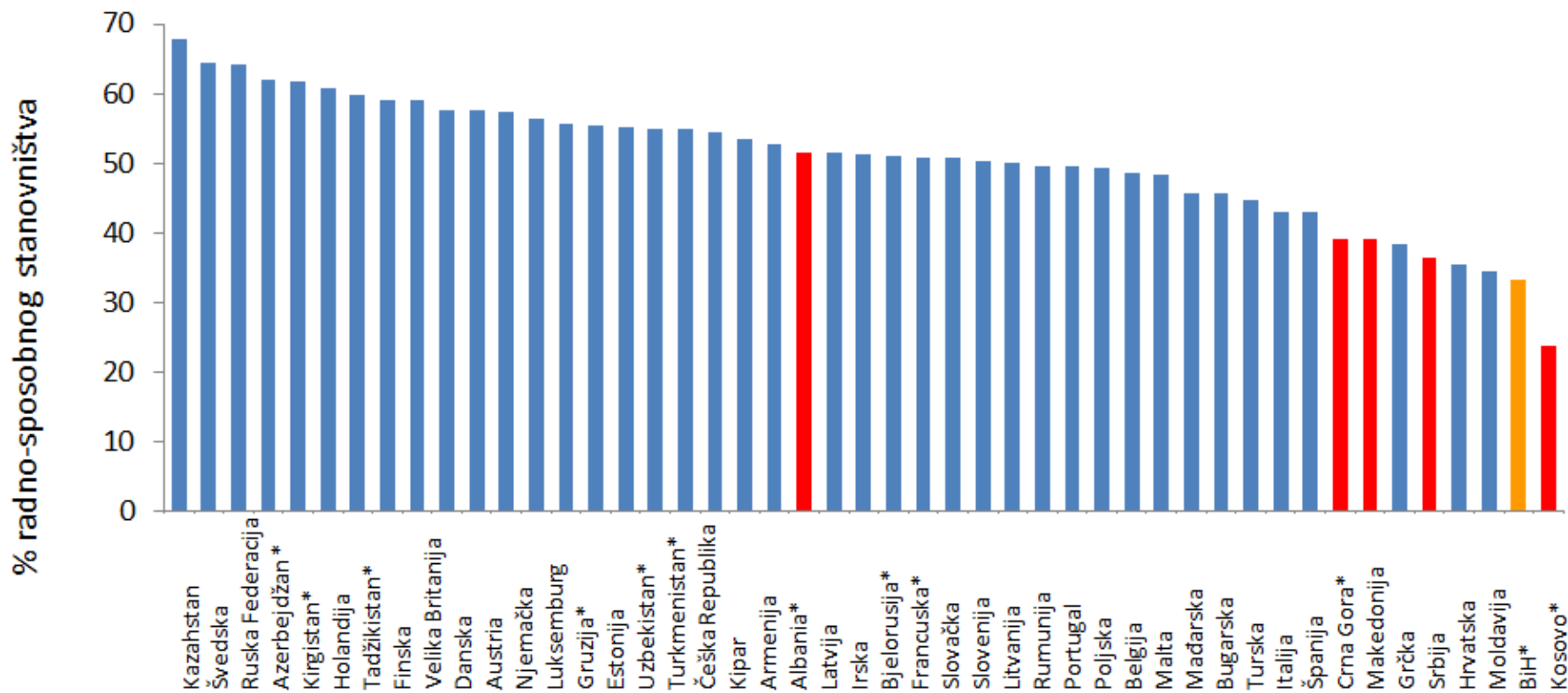
Kretanje izvoza iz Bosne i Hercegovine u periodu 2007 – 2013. godine

- Utjecaj globalne, a potom i krize Eurozone doveo do značajnog smanjenja izvoza, smanjenja obima stranog finansiranja, i smanjenja stranih doznaka u 2013. godini.
- Planirani rast ekonomije od 0,8% u 2013. godini, najviše zahvaljujući potražnji iz Eurozone i jačanju izvoza.
- Industrijska proizvodnja porasla za 4,3% u augustu 2013., u poređenju sa istim periodom 2012. godine.
- Glavni trgovinski partneri Srbija, Hrvatska i Slovenija čine 40% ukupnog izvoza, a Njemačka i Italija dodatnih 25%.
- Rast izvoza u 2013. godini za 10.5% u augustu 2013. u poređenju sa istim periodom 2012. godine
- Trgovinski deficit se smanjio sa 9,6% u 2012. na 5% u augustu 2013. godine, najviše zahvaljujući rastu izvoza el. energije i roba.

Problem nezaposlenosti je najteži u zemljama Jugoistočne Europe

Stopa zaposlenosti (stanovništvo preko 15 godina)

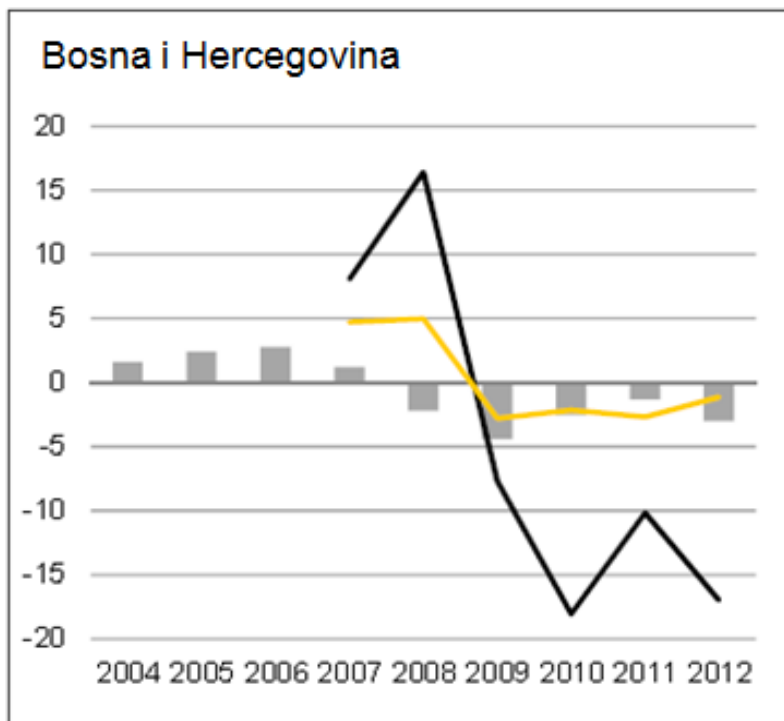

U BiH, nezaposlenost je dugoročni problem.

Izvori: ILO i ECA Regional Jobs Report (2013) u "World Bank JOBS WANTED: The Jobs Challenge and Youth Employment in Southeast Europe," Svjetska banka

BiH: Mladi pogotovo pogođeni krizom

Kriza: pogodila rast zaposlenosti i fiskalni bilans, ali najviše **zaposlenost mladih (jednako muškarci i žene)**

— Zaposlenost (15-24), stopa rasta u %

— Zaposlenost (15-64), stopa rasta u %

■ Fiskalni bilans, u % BDP

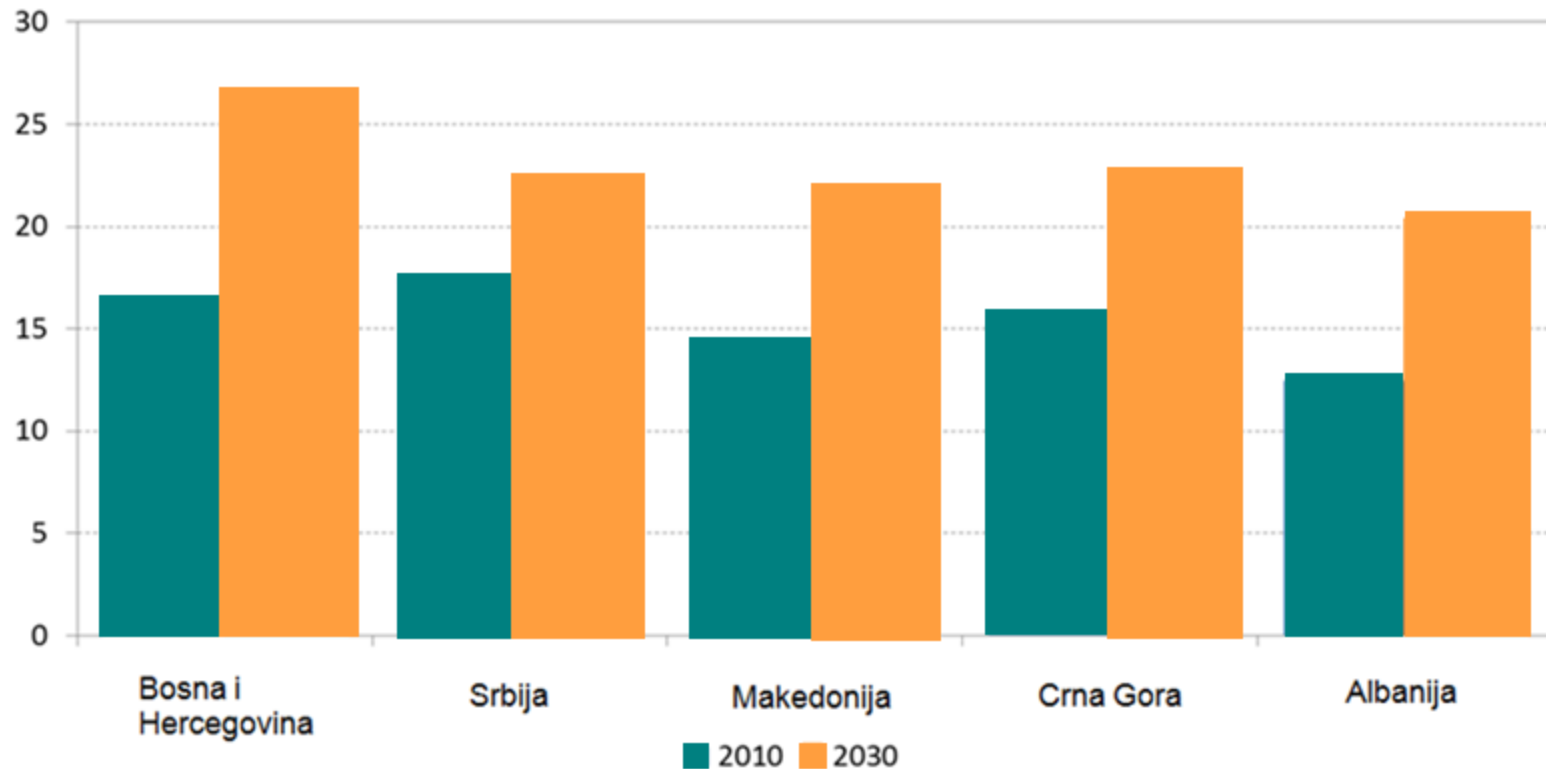
Iz izvještaja Svjetske banke o nezaposlenosti: **Neke od ključnih poruka za pripremu mladih za radna mjesta:**

- Mladi trebaju biti spremni da iskoriste mogućnosti zapošljavanja
- Trebaju steći vještine koje poslodavci traže i cijene
- Potaći formalizaciju plaćanja snižavanjem poreza i struktuiranjem "pametnih" socijalnih naknada
- Ukloniti prepreke koje isključuju mlade s tržišta rada

Izvor: Regional Jobs Report (2013) u "World Bank JOBS WANTED: The Jobs Challenge and Youth Employment in Southeast Europe," Svjetska banka

Brzo starenje stanovništva čini problem nezaposlenosti još važnijim (zbog problema održivosti penzija i ek. rasta)

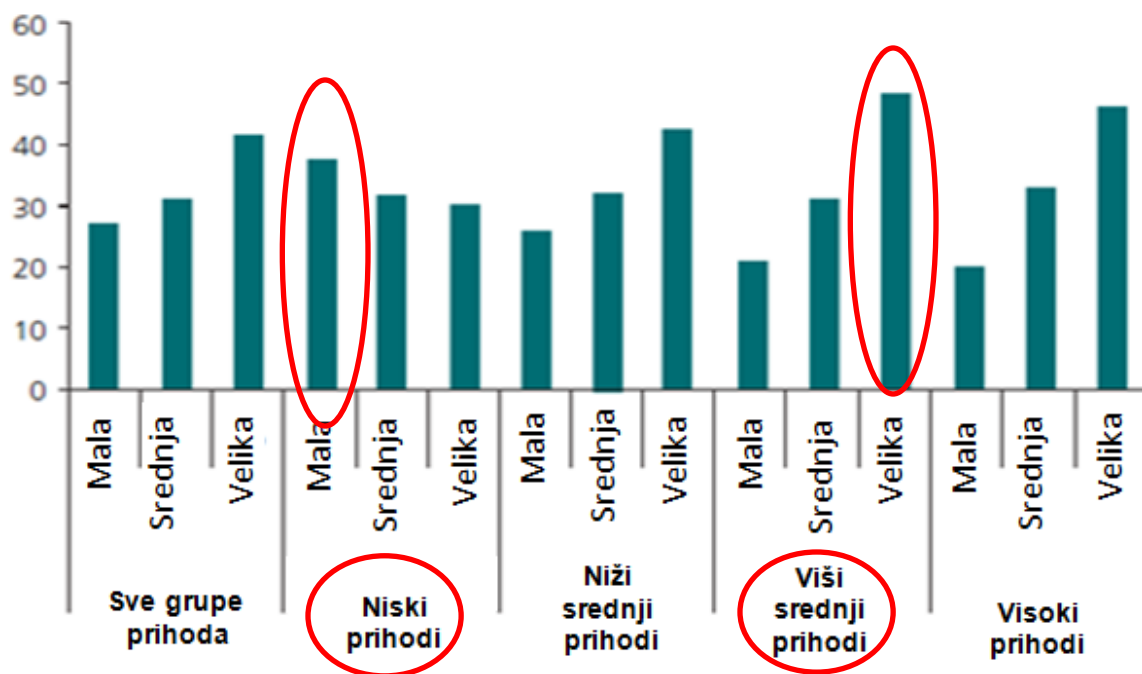
Odnos između populacije starije od 65 godina naspram radno sposobnog dijela populacije (15-64 godine)

Izvor: Proračuni Svjetske banke. U: "In JOBS WANTED: The Jobs Challenge and Youth Employment in Southeast Europe." Svjetska banka

Gdje su radna mjesta?

- Posebno u manje razvijenim zemljama: dominiraju mala preduzeća
- **Najveći udio u zaposlenosti** otpada na mala preduzeća. Velike firme postaju mnogo značajnije u zemljama čiji je prihod po stanovniku viši (gdje se po pravilu treba naći i BiH – GNI per capita US\$ 4,650)
- Pored toga: visok stepen **sive ekonomije**... takođe u malim preduzećima
- Znakovi pojave **“usporenog ek. rasta”** → što usporava rast prihoda
- Udio javnog sektora u ukupnoj zaposlenosti u BH (1:9 globalni omjer)

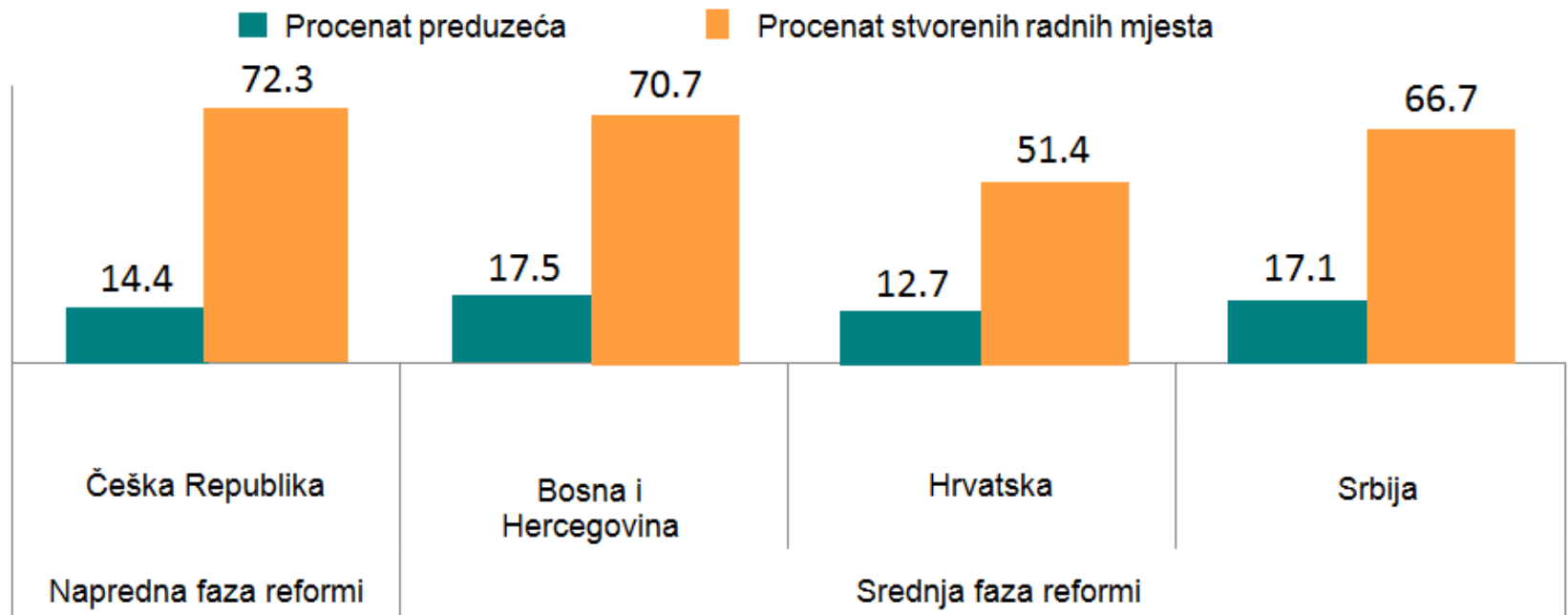
Stopa rasta zaposlenosti u manjim preduzećima je 2 puta veća od prosjeka za sva preduzeća

Međutim, veća je šansa da će mala preduzeća propasti.

Izvor: IFC “Jobs Study” uz korištenje podataka “Enterprise Surveys”, Svjetska banka

Nova brzorastuća preduzeća, tzv. “gazele” predstavljaju motor rasta zaposlenosti

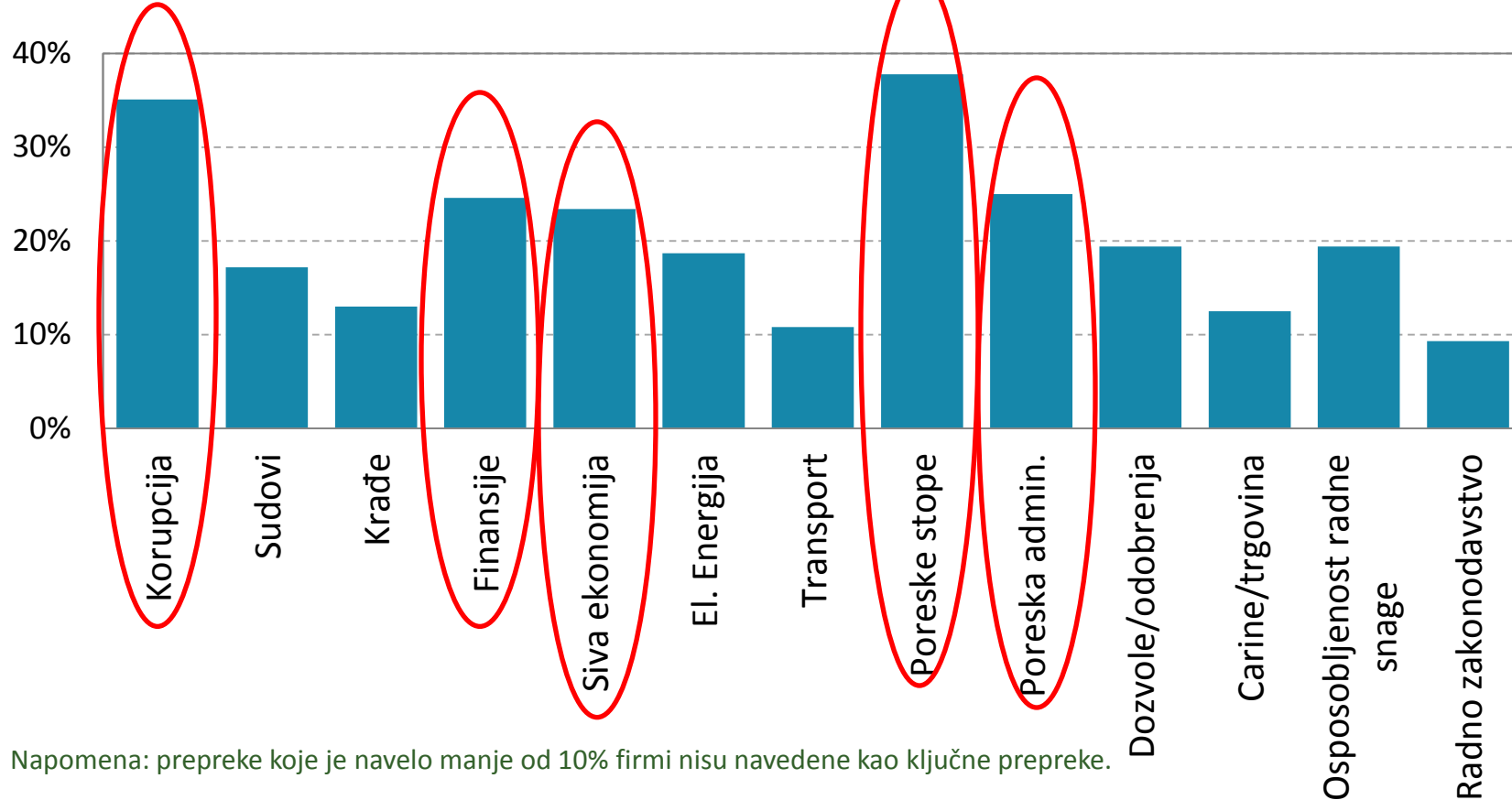
Preduzeća “gazele”, 2006-2008.

Izvor: Proračuni Svjetske banke na osnovu podataka iz baze Amadeus. U “World Bank JOBS WANTED: The Jobs Challenge and Youth Employment in Southeast Europe,” Svjetska banka

Velika poreska opterećenja demotiviraju stvaranje radnih mjesta u formalnom privatnom sektoru

Procenat preduzeća koji datu prepreku smatraju ključnim ograničenjem

Napomena: prepreke koje je navelo manje od 10% firmi nisu navedene kao ključne prepreke.

Izvor: IFC "Jobs Study" uz korištenje podataka "Enterprise Surveys", Svjetska banka

HVALA!

Lada Buševac

lbusevac@ifc.org